

Poročilo iz posvetovalnega seminarja za učitelje biologije, naravoslovja in ostalih pedagoških delavcev

Delovni sklop T2.1.(Carnivora Dinarica)

Urška Marinko in Ana Pšeničnik z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani

Pivka, oktober 2019

Seznam udeležencev

Ime in priimek	Šola / organizacija
Anja Kokalj	OŠ Dob
Suzi Avsec	OŠ Ilirska Bistrica
Nina Ražen	Gimnazija Franceta Prešerna Kranj
Zorica Potisk	GSŠ Kočevje
Špela Eržen	OŠ Naklo
Barbara Vervar	OŠ dr. Janeza Mencingerja, Bohinjska Bistrica
Renata Flander	OŠ Davorina Jenka Cerklje
Andeja Kero	OŠ Mojstrana
Mojca Vesel	OŠ Sodražica
Nada Bubnič	OŠ Pivka
Barbara Dekleva	SŠ Ilirska Bistrica
Marija Jakelj	OŠ Josipa Vandota, Kranjska Gora
Simona Zorman	OŠ Koroška Bela, Jesenice
Gregor Koželj	ZGS, OE Postojna
Urška Marinko	UL BF
Vesna Oražen	ZGS
Ana Pšeničnik	UL BF
Iztok Tomažič	UL BF
Špela Koblar Habič	ZGS, OE Postojna
Antonija Tomšič	OŠ Košana

Namen

V okviru projekta *Carnivora Dinarica* in *LIFE Lynx* načrtujemo oblikovanje in izdelavo izobraževalnih materialov ter izvedno aktivnosti, s katerimi ciljamo na učitelje in druge pedagoške delavce ter učence. Zato je sodelovanje in prispevek učiteljev izjemno pomemben in koristen pri njihovi pripravi, izvedbi ali uporabi.

Dnevni red

15:00: prihod, pozdrav in pogostitev

15:05: predstavitev projekta *LIFE Lynx* ter vsebin vezanih na učitelje

15:25: predstavitev projekta *Carnivora Dinarica* ter vsebin vezanih na učitelje

15:45: pregled rezultatov anketne raziskave in posvetovanje glede oblikovanja materialov za šole (priročnik, učne poti, program »posvoji žival«, središče za obiskovalce o velikih zvereh Dinaridov)

17:30 zaključek in pogovor o naslednjih korakih

Vsebina anketne raziskave in posvetovalnega seminarja

Spletni vprašalnik

V marcu 2019 smo povabili učitelje biologije, naravoslovja in druge zainteresirane pedagoške delavce z območja projekta *LIFE Lynx* (priloga 1) and *Carnivora Dinarica* (priloga 2) k izpolnjevanju spletnega vprašalnika (priloga 3), katerega odgovori bodo pomoč pri oblikovanju načrtovanih vsebin za učitelje in učence, kot ciljno publiko. Z vprašalnikom smo pridobili informacije, kaj in kako vključiti v naslednje izobraževalne materiale:

- priročnik o risu (*LIFE Lynx*)
- priročnik o velikih zvereh (*Carnivora Dinarica*)
- program sodelovanja s šolami na temo risa (delovni naslov »posvoji risa« program) (*LIFE Lynx*),
- novo nastajajoča učna pot na Kočevskem (*LIFE Lynx*)
- posodobitev gozdne učne poti Mašun na Snežniku (*Carnivora Dinarica*) ter
- novo nastajajoče središče za obiskovalce v Pivki o velikih zvereh Dinaridov.

Povabilo k sodelovanju pri anketni raziskavi je bilo poslano s strani Zavoda za šolstvo – regijskih koordinatorjev naravoslovja učiteljem biologije in naravoslovja z območja projektov *LIFE Lynx* in *Carnivora Dinarica* (priloga 1 in 2)

V raziskavi je sodelovalo 34 učiteljev, ki so preko spletne ankete z naslovom *Sodelovanje s šolami - Carnivora Dinarica, LIFE Lynx* (priloga 3) delili svoje mnenje in informacije, pa tudi svoje kontakte. Preko pridobljenih kontakтов in Zavoda za šolstvo smo vse sodelujoče povabili (vabilo – priloga 4) na posvetovalni seminar, ki je sledil oktobra istega leta.

Posvetovalni seminar

Po začetni predstavitvi projektov *Carnivora Dinarica* in *LIFE Lynx* ter aktivnosti, s katerimi ciljamo šole, smo predstavili rezultate analize odgovorov anketnega vprašalnika. Vsak rezultat smo so učitelji posebej pokomentirali in predloge učiteljev tudi zabeležili.

Na seminarju je bila predstavljena tudi gozdna učna pot Mašun, ki bo v okviru projekta *Carnivora Dinarica* posodobljena ter *LIFE Lynx* učna pot, ki je novonastajajoča v okviru istoimenskega projekta. Za konec je kreativni del ekipe odgovoren za pripravo središča za obiskovalce o velikih zvereh pripravil predstavitev ideje oblikovanja središča.

Ppt predstavitve seminarja najdete v prilogi 6.

Materiali in aktivnosti, o katerih smo se na seminarju posvetovali:

1. Izobraževalni materiali za učitelje biologije in naravoslovja
 - Priročnik o risu kot del izobraževalnega kita (risje stopije, publikacije itd.),
 - Priročnik o velikih zvereh s praktičnimi primeri in metodami poučevanja za učitelje,

- nabor spremljajočih didaktičnih pripomočkov o velikih zvereh kot so npr. poučne igre,
 - e-učni pripomočki za izvedbo naravoslovnih dni na terenu v SI in HR jeziku.
2. Usposabljanje za učitelje
- Spoznavanje s tematiko didaktičnih gradiv in njihovo uporabo,
 - Skupno praktično usposabljanje v naravi (npr. na Snežniku – Mašun)
3. Didaktični kotički o VZ za OŠ (Pivka + Košana)
4. Program sodelovanje s šolami (delovni naslov „Posvoji žival“)
5. Središče za obiskovalce o velikih zvereh Dinaridov v Pivki

Rezultati posveta – predlogi in komentarji sodelujočih na seminarju

1. Vsebine vseh izobraževalnih materialov in aktivnosti naj vključujejo:

- Teme iz lokalnega okolja, npr. področja lovstva, naravovarstva, kmetovanja.
- Kako preprečiti in reševati konflikte z velikimi zvermi.
- Zgodovina populacije risa, kjer so se včasih nahajali, zakaj so izumrli ipd.
- Ekoturizem povezan s prisotnostjo velikih zveri.
- Genetika velikih zveri in iskanje sledi na terenu.
- Raziskovalne informacije neposredno iz terenov - aktualni raziskovalni in znanstveni podatki, ki bi učiteljem pomagali razložiti in odgovoriti na vprašanja učencev. Primer: učence zanima, kako naj razumejo informacije o napadu volka v medijih.
- Informacije o biologiji velikih zveri naj se spredotočajo predvsem na ekologijo zveri in vedenje, raje kot na sistematiko.
- Pri izobraževalnih vsebinah (npr. pri priročniku) je treba temeljiti na prepoznanih grožnjah velikih zverem – izobraževanje in ukrepi za soočanje z njimi.

2. Katere destinacije bi bilo v okviru naravoslovnih dni in dnevov dejavnosti v interesu obiskati z učenci (točke v naravi in/ali kulturno-izobraževalna središča)?

Točke v naravi:

- Trnovski gozd (3 odg.), Panovec, Nanos, Kras, LPN Jelen, TNP, kočevski in snežniški gozdovi, Borovec.

Kulturno izobraževalna središča:

- Prirodoslovni muzej Slovenije, Infocenter TNP Bohinj, ZOO, ostala naravno ali kulturno izobraževalna središča.

»Sosednji gozd«:

- Dejavnosti naj bodo narejene tako, da jih lahko učitelji uporabijo tudi v sosednjem gozdu za šolo oz. kjerkoli. Učitelji nimajo vedno možnosti, da se bi odpravili na drugo destinacijo oz. na celodnevni izlet, čeprav bi bilo to optimalno.

Ogled kmetije dobrih praks:

- s predhodno najavo šole

3. Interes po udeležbi na terenskem seminarju / usposabljanju za učitelje:

Velika večina učiteljev bi se ga udeležila. Nekaj pa jih pravi, da le mogoče, zaradi pomanjkanja časa, odvisno kdaj bi bil termin, da ne bi sovpadal z drugimi obveznostmi, ki jih imajo učitelji v dopoldanskem času (odvisno od prostih oz. načrtovanih dni za izobraževanje) ter odvisno je tudi kakšna bi bila vsebina.

- Rešitev: dva različna seminarja, vsak po 3 termine, npr. dva med vikendom, eden med tednom.

4. *Možna vsebina terensko-raziskovalnega dneva za šole vključene v Program sodelovanja »posvoji žival«:*

- Ogled izpustitvene obore doseljenega risa, okolice izpusta in informiranje o življenju doseljenih risov.
- Prikaz spremljanja prisotnosti velikih zveri in prepoznavanje njihove prisotnosti.
- Obisk opazovalnice za opazovanje prostoživečih živali v naravi in lovskega doma.
- Obisk učne poti o risu in ostalih velikih zvereh.
- Obisk kmetije dobrih praks sobivanja z velikimi zvermi (prikaz uporabe zaščitnih ukrepov, oznake »medvedu prijazno« itd.
- Koristno bi bilo, da se lokalne šole povežejo z lokalnimi organizacijami (skavti, lovci...) za spoznavanje njihovih gozdov in okolice.

5. *Sodelovanje z OŠ in SŠ – primerne teme po razredih:*

Nižji razredi (1. triada):

- "Zverinska bralna značka"
- Pri nižjih razredih je pomembno graditi odnos do narave in živih bitij (pri oblikovanju mnenja mladostnikov je le to težje spremeniti).

4. in 5. razred:

- Naloge v sklopu naravoslovja in tehnike.

6. in 7. razred

- Učence najbolj zanima/so najbolj vedoželjni v 6. in 7. razredu.
- 6. r. – vpliv človeka, prehranjevalne verige.
- Učni načrt najbolj sovпада s 7. r. Pri naravoslovju se učijo o zgradbi živali, organskih sistemih, življenjskem prostoru in povezanostjo z okoljem.
- 8. r. – anatomija ali kaj v okviru šole v naravi.
- 9. r. – genetika in evolucija, biodiverzitet, indeksi, smiselno je vključiti vsebine o risu pri pomenu raznolikosti organizmov pri spolnem razmnoževanju, da ne prihaja do križanja v sorodstvu. Spoznavanje zakonitosti v naravi, populacijske spremembe in medsebojne vplive v življenjski združbi.

V okviru OŠ lahko učitelji uporabijo velike zveri tudi pri:

- Izbirnih predmetih ONA/ROD, kjer imajo učitelji najbolj proste roke, npr. organizmi v naravi in umetnem okolju, raziskovanje organizmov v domačem okolju, čebelarstvo (povezano z medvedom in dobrimi praksami), ali v okviru interesne dejavnosti.
- Možno vključiti v dodatne predmete (odvisno od ravnateljev, kako razporejajo z dodatnimi urami, kam jih namenijo).
- Knjižnično-informacijska znanja: poljudni članki, intervjuji, aktualne teme v medijih, iz katerih lahko izhaja debata, npr. dve različni skupini z nasprotujočimi mnenji poskušata priti do kompromisa.

V okviru SŠ se lahko uporabi VZ pri:

- raziskovalnih nalogah,
- predmetu "Radio in televizija" – aktualne teme, debata kot omenjeno zgoraj.
- ozaveščenosti ravnateljev (tudi v OŠ). Ozaveščenost in naklonjenost dodatnim aktivnosti učiteljev bi lahko povečali na združenjih ravnateljev, kjer bi jih predstavili aktivnosti.
- Izbirni predmeti sodelovanja KIZ

Ostale priložnosti za vključevanje VZ v »šolske klopi«

- NAMA – naravoslovno matematična pismenost, kjer se učenci seznanijo z branjem člankov, ki so lahko tudi o risu, ostalih VZ (od vrtca, OŠ pa do SŠ)
- Veliko konkretnih izkušenj ima tudi gozda pedagogika. Učencem je pomembno predstaviti oz. jih naučiti kritične presoje informacij, ki so na voljo o velikih zvereh. Do divjih živali in narave naj imajo spoštovanje in zavedanje, da je to divja narava.
- Dan podnebne solidarnosti, kjer bi lahko vključili aktivnosti in vsebine o velikih zvereh.
- Treba se je usmeriti tudi v učence tehničnih šol in smeri, ki so bile do sedaj zapostavljene. Velik delež moških je zastopan v teh smereh.
- Projektni dan o čebelarstvu za kovinarje.
- V OŠ in SŠ je treba predstaviti kompleksnost različnih interesov, interesnih skupin. Tudi kompleksnost upravljanja z velikimi zvermi kot karizmatičnimi vrstami. Pomembno pa v tem prikazati, da imajo znanstvene resnice veliko težo. V višjih razredih je smiselno odigrati igro Play decide.
- Ogled filma o velikih zvereh in nato nadgradnja z diskusijo.
- Med izobraževalnimi materiali bi bil zelo uporaben nabor člankov, publikacij in druge literature za primere iskanja informacij v literaturi in odgovarjanje na ključna vprašanja, reševanje nalog. Zelo uporabna bi bila pravila citiranja literature, ki se obravnavajo v sklopu KIZ (Knjižnično informacijskih znanj) v srednjih šolah.
- Na SŠ se zadnji dve leti uvajajo oz. testirajo tudi ITSi (interdisciplinarni tematski sklopi), kjer naj bi učitelji imeli bolj proste roke pri obravnavi določenih področij. Trenutno to na Zavodu za šolstvo vodi Saša Kregar, ki je tudi biologinja in je tovrstnim projektom naklonjena.
- Različna šolska biološka tekmovanja, v katera se lahko vključi vsebine o velikih zvereh (Proteus, ZOTKS). Tema je zagotovo aktualna in zanimanje bi bil verjetno veliko.

Pomembne teme za izobraževanje in diskusijo s šolarji:

- Kako razbijati mite, neresnice.
- Ker se medijem ne moremo izogniti, moramo imeti podatke, s katerimi lahko razložimo stanje in razvijamo kritično razmišljanje.

Učitelji (še posebej biologije in naravoslovja) so zelo pogosto **vključeni v organizacijo naravoslovnih dni in dnevov dejavnosti.**

6. *Kanali, ki jih uporabljajo šole, da informirajo svojo lokalno skupnost*

- Spletna stran šole (zelo priporočljivo bi bilo na spletno stran šole objaviti link do projektov ali relevantnih informacij o VZ)
- Časopis (v šolskem ali lokalnem glasilu)
- Dnevi dejavnosti: ND in TD
- Šolske prireditve (razstave ipd.)
- Lokalna TV
- FB stran šole
- Gostujoča predavanja, eko dnevi
- Popoldanske delavnice za otroke in starše
- Seminarske naloge, poročila
- Organizirana predavanja
- Knjižnica
- Projekt z javnim zaključkom
- Plakati
- Dan šole ali dan odprtih vrat
- Krožki

7. *Sodelovanje s šolami s Hrvaške*

Večina šol si želi, a je mnenje deljeno, tako zaradi lokacije s šolo in pripravljenosti za sodelovanje s strani vodstva šole.

8. *Tematske učne poti*

Mašunska gozdna učna pot (MGUP) in Gozdna hiša Mašun (GHM)

- Obnova MGUP in informativno-poučnih vsebin v GHM
- Poudarek na vseh treh velikih zvereh in njihovem življenjskem prostoru
- Lokacija – sredi snežniških gozdov = sredi življenjskega prostora VZ
- Obisk šolskih skupin pod vodstvom gozdarjev iz ZGS (plačljivo)
- Individualni obiskovalci – samostojen ogled MGUP, brezplačno
- Poučne table in interaktivni elementi ob poti
- Ogled naravnega medvedjega brloga ob poti

Dilema ali voden ogled ali ne:

- Odvisno, kako dobro učitelji poznajo določeno pot. Če jo dobro poznajo, jo lahko sami izpeljejo na več načinov. Zagotovo je boljše voden ogled učne poti. Tudi učiteljem je dobro, če se lahko prepustijo vlogi učenca.

Ogled učne poti kot del paketa aktivnosti v okolici.

- V okviru naravoslovnega dneva bi lahko organizirali ogled učne poti Mašun skupaj s središčem za velike zveri Dinaridov v Pivki in obiskom kmetije dobrih praks.
- Gozna učna pot Mašun je lahko le kot postojanka na poti v šolo v naravi.
- Najboljši čas za obisk učne poti je september, oktober, april, maj.

- Učitelje je zanimalo, ali so tabori na Mašunu varni. Špela (ZGS) je odgovorila, da tega na ZGS ne izvajajo, tako da bi bilo to odvisno od učiteljev samih.
- Učitelje je zanimalo kako poteka voden ogled v primeru, da imajo 2 paralelki razredov. Špela je odgovorila, da za dve paralelki ni problem (zagotovijo dva vodnika), več skupin pa zaenkrat ne morejo voditi.
- Pomembno pri učni poti je tudi časovna prilagodljivost, torej odvisno koliko časa imajo učitelji na voljo za pot.

LIFE Lynx učna pot – še v izdelavi:

- Predstavitev zgodbe risa (izumrtje, reintrodukcija, ponovna naselitev)
- Kako? Ilustrativne informacijske table (maskota risa), prilagoditvena obora.
- Ciljna skupina: domači/tuji obiskovalci in šole
- Lokacija: del naravoslovne poti Jelenov studenec (cca. 800 m dolga, krožna pot, koča, ki ima 50 ležišč)
- Elementi bodo opremljeni s spletnimi didaktičnimi vsebinami (kvizi, igre, e-lekcije z didaktičnimi navodili za učitelje)
- Pred razvojem vsebinskega dela tematske poti -> delavnica z lokalno skupnostjo, učitelji, CŠOD in turističnimi vodniki

Poznavanje drugih učnih poti.

- Škocjanski zatok
- Visoko barje
- TNP

Kaj jih moti na učnih poteh in kaj bi učitelji želeli:

- Problem učni poti je, da jih je veliko zapuščenih, nevarnih ali zapostavljenih.
- Na učnih potem bi bila dobrodošla navodila za igro.
- Dobro je, če lahko učenci fizično otipajo, primerjajo živali, materiale itd. (npr. pogledajo skozi daljnogled).

9. Program sodelovanja s šolami

Predlog programa sodelovanja (priloga 5) so učitelji dobili na e-mail (skupaj z vabilom opomnikom na posvetovalni seminar), da ga preletijo še pred seminarjem. Na seminarju smo šli skozi vse točke programa.

Komentarji na program so naslednji:

- 1. Ime programa:** Po mnenju učiteljev in sodelavcev projektov naj se delovni naslov 'Posvoji risa' spremeni v „Postani ambasador risov“. Ime "posvoji risa" je morda preveč čustveno ime programa, kar je lahko problem v primeru pogina določene živali (kako bi otroci to sprejeli).
- Možno sodelovanje in povezava med šolami, ki so ambasadorji istega risa.
- Ambasadorji okolja oz. risov v nekem okolju (več šol ima skupno več risov).

- Projektni sodelavci bi izpeljali delavnice za razrede, ki so ambasadorji. Predlog učiteljev je bil, da bi lahko nato učenci teh razredov predstavili informacije mlajšim generacijam.

2. Natečaji v okviru programa:

- Koliko vnaprej je priporočljivo napovedati natečaj, tekmovanje? Vsaj 3 mesece pred izvedbo, za prihodnje šolsko leto pa v mesecu juniju ali juliju.
- Dobra "ponudba": ideja za nadarjene učence.
- Učitelji so predlagali, da npr. šola, ki je ambasador izbere najbolj aktivne učence v tistem letu, ki gredo na izlet – npr. na učno pot Mašun, nato pa slikajo/rišejo.

3. Na kakšen način naj bo šola informirana?

- Spletna stran, kjer bi bili ti podatki, posnetki na voljo, a ne javna, se pravi le za ambasadorje. Če je na javni spletni strani, potem ni ekskluzivno za šole, ki so ambasadorji.
- Komunikacija naj bo direktno z mentorjem (učiteljem), ki sodeluje v programu.
- Informiranje šol naj poteka tudi preko vodstva ali ravnateljev.
- Informacije, ki so pomembne za učitelje, jim lahko posredujemo na določenem linku, do katerega imajo vsi dostop. Osnovnošolski učitelji imajo tudi FB skupino ("učitelji naravoslovja"). Želijo si informacije o aktualnih dogodkih, dostop do novic na spletu (obveščanje o novih raziskovalnih podatkih). Potrebno je narediti listo za obveščanje učiteljev, kot jo imamo za lokalne posvetovalne skupine.

4. Kaj učenec pridobi s programom?

- Večja ozaveščenost.
- Obisk strokovnjaka, ki se ukvarja z risi.
- Tiskane majice (le predlog), a so problem finančna sredstva, ki niso predvidena za majice.
- Dolgoročna vključenost v spremljanje risa (občutek pomembnosti, čustvena vpletenost). Če želimo daljše sodelovanje z istimi učenci, so 6. razredi optimalni za začetek sodelovanja.
- Lahko bi naredili dogodek, kjer prepoznaven športnik (tudi ambasador risa – Kopitar, Prevc) obiše šolo.
- Predlog Nine: njihovo gimnazijo je obiskoval tudi Peter Prevc. Lahko bi na svetovni dan risa organizirali dogodek ter bi na šolo prišel Peter Prevc.

Pomembni kontakti in spletna mesta

Koordinator aktivnosti za šole (*Carnivora Dinarica*, *LIFE Lynx*): Urška Marinko, Biotehniška fakulteta (Oddelek za biologijo) na UL – marinko.ursa@gmail.com

Predavatelj in član skupine za biološko izobraževanje (*Carnivora Dinarica*, *LIFE Lynx*): Doc. Dr. Iztok Tomažič, Biotehniška fakulteta (Oddelek za biologijo) UL – iztok.tomazic@bf.uni-lj.si

Koordinator aktivnosti za ureditev risje učne poti (*LIFE Lynx*): Manca Dremel, Biotehniška fakulteta (Oddelek za biologijo) UL – manca.dremel@gmail.com, Irena Kavčič, Biotehniška fakulteta (Oddelek za biologijo) UL – irena.kavcic.bf@gmail.com, Nina Prešeren, Zavod RS za varstvo narave – nina.preseren@zrsvn.si.

Koordinator aktivnosti za kmetijo dobrih praks (*Carnivora Dinarica*): Vesna Oražem, Zavod za gozdove Slovenije – vesna.orazem@zgs.si

Koordinator aktivnosti za ureditev Mašunske gozdne učne poti (*Carnivora Dinarica*): Špela Habić, Zavod za gozdove Slovenije – spela.habic@zgs.si

Projekt Carnivora Dinarica:

www: <https://carnivoradinarica.eu>

FB: <https://www.facebook.com/CarnivoraDinarica/>

Projekt LIFE Lynx:

www: <https://www.lifelynx.eu/?lang=sl>

FB: <https://www.facebook.com/LIFELynx.eu/>

Gozdna učna pot Mašun

Kontakt za vodene ogledske skupin:

Zavod za gozdove Slovenije
Območna enota Postojna, Vojkova 9, Postojna
05-7000-610
oepostojna@zgs.si

<http://www.zgs.si/obmocne/enote/postojna/gozdne/ucne/poti/index.html>

Priloga 1 – območje projekta LIFE Lynx

Figure 1 Osrednje območje projekta LIFE Lynx

Priloga 2 – območje projekta Carnivora Dinarica

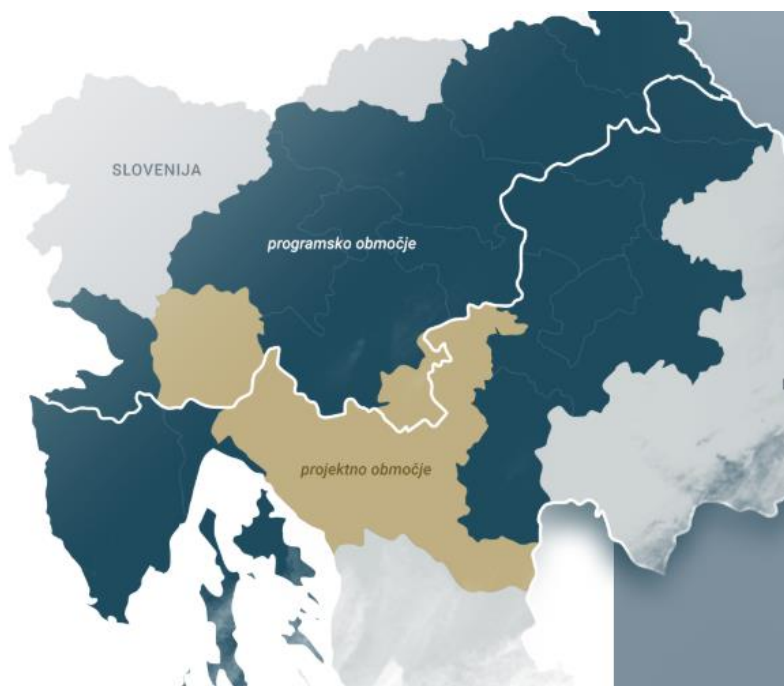

Figure 2 Območje projekta Carnivora Dinarica

SLO-HR 410

www.carnivoradinarica.eu

 Carnivora Dinarica

Univerza v Ljubljani

OBČINA PIVKA

primorsko
goranska
županija

RISNJAK
Nacionalni park - National Park

ZAVOD ZA GOZDOVE
SLOVENIJE
Slovenia Forest Service

Priloga 3 – spletni anketni vprašalnik

Sodelovanje s šolami - Carnivora Dinarica, LIFE Lynx

Kratko ime ankete: Sodelovanje s šolami -

Carnivora Dinari

Dolgo ime ankete: Sodelovanje s šolami -

Carnivora Dinarica, LIFE Lynx

Število vprašanj: 22

Anketa je zaključena.

Aktivna od: 25.03.2019

Avtor: marinko.ursa

Dne: 22.03.2019

Opis:

Aktivna do: 25.06.2019

Spreminjal: marinko.ursa

Dne: 26.09.2019

Za potrebe oblikovanja projektnih aktivnosti povezanih s šolami želimo pridobiti mnenja pedagoških delavcev. Učitelje OŠ in SŠ z območja Gorenjske, Primorske, Notranjske in Dolenjske vabimo, da izpolnete vprašalnik ter tako prispevate k sooblikovanju projektnih aktivnosti povezanih s šolami.

Q1 - Označite vsebine, o katerih bi si želeli bili poleg informacij o stanju populacije risa danes, boljše informirani.

Možnih je več odgovorov

- ☐ O zgodovini populacije risa - kje so se včasih nahajali, zakaj so izumrli ipd.
- ☐ O biologiji ostalih velikih zveri, kot sta rjavi medved in volk.
- ☐ Kako preprečiti ali reševati konflikte z velikimi zvermi.
- ☐ O ekoturizmu povezanem s prisotnostjo velikih zveri.
- ☐ O temah iz svojega lokalnega okolja, npr. področja lovstva, naravovarstva, kmetovanja, turizma.
- ☐ Drugo:

Q2 - V okviru projekta bomo izdelali priročnik o risu (biologija, upravljanje in varstvo risa) s poudarkom na izdelavi delovnih listov za praktično uporabo na izobraževalnih poteh in kulturno – izobraževalnih središčih na temo velikih zveri. Katera destinacijebi vam bilo v okviru naravoslovnih dni in dnevo dejavnosti v interesu obiskatiz učenci (točke v naravi in/ali kulturno-izobraževalna središča)?

Q5_2 - Bi se udeležili terenskega seminarja za učitelje (gozdovi, človek in velikezveri)?

- ☐ Da.
☐ Ne.
☐ Mogoče

Q6_2 - Če ste na zgornje vprašanje odgovorili z "Ne" ali "Mogoče", nam prosim zaupajte zakaj?

Q3 - V okviru "programa sodelovanja z šolami" bodo sodelujoče šole redno informirani o vseh za projekt in šolopomembnih aktivnostih, organiziralase bodo brezplačna predavanja in terenski dnevi na območju trenutne in potencialne prisotnosti risa. Šole bodo tako: (1) redno prejemale informacije o življenju risov z okolice. (2) projektni sodelavci bodo nudili strokovno podporo pri izvedbi različnih šolskih ali obšolskih dejavnostih. (3) šola pa bo v okviru teh ozaveščala lokalno skupnost orisu in projektu.

Q4 - V okviru "programa sodelovanja s šolami" želimo za učence in učitelje organizirati »terensko-raziskovalni dan«. Označite od 1 do 5, kakšen interes imate do naslednjih tem.

	Nikakor me ne zanima	Me ne zanima	Ne morem se opredeliti	Me zanima	Vsekakor me zanima
Ogled izpustitvene obore doseljenega risa, okolice izpusta in informiranje o življenju doseljenih risov .	☐	☐	☐	☐	☐
Prikaz spremljanja prisotnosti velikih zveri in kako prepoznavamo njihovo prisotnost.	☐	☐	☐	☐	☐
Obisk opazovalnice za opazovanje prostoživečih živali v naravi in lovskega doma.	☐	☐	☐	☐	☐
Obisk kmetije dobrih praks sobivanja z velikimi zvermi (prikaz uporabe zaščitnih ukrepov, in znamke »medvedu prijazno«).	☐	☐	☐	☐	☐
Obisk učne poti o risu in ostalih velikih zvereh.	☐	☐	☐	☐	☐

Q5 - 1. S katerimi razredi menite, da bi bilo najbolje sodelovati pri »programu sodelovanja s šolami«?
Odgovorite glede na to, ali delate na OŠ ali SŠ.

Možnih je več odgovorov

- ☐ S 6. razredom OŠ.
- ☐ S 7. razredom OŠ.
- ☐ Z 8. razredom OŠ.
- ☐ Z 9. razredom OŠ.
- ☐ S 1. letnikom SŠ.
- ☐ Z 2. letnikom SŠ.
- ☐ S 3. letnikom SŠ.
- ☐ S 4. letnikom SŠ.

Q6 - Za vsak izbrani odgovor prosim opišite razloge, zakaj bi bilo prav s tem razredom najbolje sodelovati.

Q7 - Kako pogosto (letno) ste aktivno vključeni v pripravo in izvedbo naravoslovnih dni alidnevov dejavnosti?

- ☐ Redkeje kot enkrat na leto.
- ☐ Enkrat letno.
- ☐ Dvakrat letno.
- ☐ Več kot dvakrat letno.

Q8 - Glede na zgornji odgovor, napišite, ob katerih priložnostih.

Q9 - Prek katerih kanalov, ki jih lahko uporablja šola, bi lahko projektni sodelavci najučinkoviteje in redno informirali učitelje in učence o aktualnem dogajanju z risi, ki jih bom spremljali? Lahko jih naštejete več.

Q10 - V okviru katerih šolskih aktivnosti in/ali kanalov imajo učitelji in učencimožnost informirati svojo lokalno skupnost o projektu, ohranitvi populacijerisov ali doseljenih risih?

Q11 - Imate na šoli kakršnekoli vsebine o risu, npr. zgodbe iz lokalnega okolja, izdelke in drugo?

Q12 - Bi si želeli v programu sodelovanja s šolami sodelovati tudi s šolami na Hrvaškem (v bližini meje)?

- ☐ Da.
☐ Ne.

Q13 - Katere izmed spodaj naštetih aktivnosti vas kot učitelja najbolj zanimajo? Označite po en odgovor v vsaki vrstici.

	Me nikakor ne zanima	Me ne zanima	Ne morem se opredeliti	Me zanima	Me vsekakor zanima
Uporaba priročnika o risu z delovnimi listi za naravoslovne dneve in dneve dejavnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
Udeležba na terenskem seminarju ob predstavitvi priročnika za učitelje biologije in naravoslovja.	☐	☐	☐	☐	☐
Udeležba na terensko-raziskovalnem dnevu za učence in njihove učitelje.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje s projektom LIFE Lynx pri organizaciji šolskih aktivnosti in dogodkov (natečaji in tekmovanja na temo risov, dan odprtih vrat ipd.)	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 - Je še kaj, kar bi želeli vključiti v "program sodelovanja s šolami"? Prosimo napišite svoje mnenje in predloge spodaj.

SLO-HR 410

www.carnivoradinarica.eu

 Carnivora Dinarica

Univerza v Ljubljani

OBČINA PTUJKA

primorsko
goranska
županija

Q15 - Po analizi vaših odgovorov, bi se želeli z vami, sodelujočimi učitelji srečati (udeležba je prostovoljna), vam predstaviti rezultate raziskave in dokočno oblikovati program sodelovanja skupaj z vami. Zato bi prosili, da ogovorite tudi na spodnji sklop vprašanj, da vas lahko na srečanje povabimo ter sodelujemo z vašo šolo.

Q16 - Ime in priimek:

Q17 - Delovno mesto:

Q18 - Šola, na kateri ste zaposleni:

Q19 - Kraj in regija, v kateri se nahaja šola:

Q20 - Vaš e-mail naslov:

Priloga 4 – vabilo na posvetovalni seminar

**CARNIVORA
DINARICA**

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Vabilo na posvetovalni seminar o pripravi izobraževalnih gradiv in programov o velikih zvereh za učitelje OŠ, SŠ in ostale pedagoške delavce

Ljubljana, 20.9.2019

Spoštovani učitelji biologije, naravoslovja in ostali pedagoški delavci,

V okviru projekta [Carnivora Dinarica](#) »Čezmejno sodelovanje in ekosistemske storitve za dolgoročno ohranjanje populacij velikih zveri v severnih Dinaridih« v sodelovanju s projektom [LIFE Lynx](#) »Reševanje risa v Dinaridih in JV Alpah pred izumrtjem« smo prepoznali učitelje kot pomembno ciljno publiko. Poleg posredovanja znanja mlajšim generacijam menimo, da imajo učitelji pomembno vlogo pri oblikovanju vrednot otrok in mladine.

Zato smo vam konec marca 2019 poslali spletni vprašalnik, kot pomoč pri skupnem oblikovanju izvedbe aktivnosti Programa sodelovanja s šolami na temo risa (program »posvoji žival«) in ostalih velikih zveri. Poleg slednjega se bomo na seminarju z vami posvetovali o snovanju novih (Kočevsko) in osvežitvi starih učnih poti (Mašun) ter pripravi vsebin za novo nastajajoče središče o velikih zvereh v Dinaridih, saj želimo vsebine prilagoditi uporabi šol ali ČŠOD.

Zato vas vabimo na posvetovalni seminar, ki bo v
torek, 8. oktobra 2019, ob 15. uri na OŠ Pivka (Prečna ulica 3, Pivka)

Dnevni red:

- 15:00: prihod, pozdrav in pogostitev
- 15:05: predstavitev projekta *LIFE Lynx* ter vsebin vezanih na učitelje
- 15:25: predstavitev projekta *Carnivora Dinarica* ter vsebin vezanih na učitelje
- 15:45: pregled rezultatov anketne raziskave in posvetovanje glede oblikovanja materialov za šole (priročnik, učne poti, program »posvoji žival«, Dina - center velikih zveri Dinaridov)
- 17:30 zaključek in pogovor o naslednjih korakih

Za udeležbo na posvetovalnem seminarju boste prejeli potrdilo o udeležbi in usposabljanju.

Zaradi učinkovitejše organizacije, vas prosim, da svojo udeležbo potrdite do ponedeljka, 7. oktobra, na e-naslov marinko.ursa@gmail.com.

S spoštovanjem,
Sodelavka projektov Urška Marinko

SLO-HR 410

www.carnivoradinarica.eu

 Carnivora Dinarica

Univerza v Ljubljani

SLO-HR 410

www.carnivoradinarica.eu

 Carnivora Dinarica

Univerza v Ljubljani

Priloga 5 – osnutek Programa sodelovanja »posvoji žival«

LIFE Lynx – program sodelovanja s šolami z območja prisotnosti risa

V okviru projekta »LIFE Lynx – Reševanje risa v Dinaridih in JV Alpah pred izumrtjem« prepoznavamo učitelje in učence kot pomembno ciljno skupino. Učitelji imajo pomembno vlogo izobraževanja mlajših generacij in tako tudi sooblikovanja njihovih vrednot.

Namen

Namen sodelovanja s šolami je prenos novih spoznanj o populaciji risa, zagotavljanje rednega informiranja o življenju domačih in iz Karpatov doseljenih risov, prikaz raziskovanja vrste v njenem življenjskem okolju ter sodelovanje pri pripravi in uporabi izobraževalnih gradiv o risu za delu z učenci. Učitelji bodo igrali pomembno vlogo pri izobraževanju o risu, prepoznavanju vrste kot naše naravne dediščine in tako pripomogli k podpori ohranjanja risov pri nas. Učenci se bodo skozi program izobrazili o risu, se učili o živalih, ki si z risom delijo življenjski prostor in o povezanosti živali, rastlin pa tudi človeka v naravi ter kulturni krajini. Spoznali bodo delo raziskovalcev velikih zveri na terenu ter spremljali »lokalne« rise skozi čas projekta. Prek naštetih aktivnosti pričakujemo, da si bodo ustvarili realno, a pozitivno podobo o risu in njegovi vrednosti za naravo in za ljudi. Skupaj z učitelji bodo v svojih lokalnih skupnostih izvajali aktivnosti informiranja in ozaveščanja o pomenu ohranjanja risa pri nas v okviru šolskih in lokalnih dogodkov ter glasil.

Kdo lahko sodeluje:

- Učitelji in ostali zainteresirani pedagoški delavci
- Sodelavci ČŠOD

Vsebina programa »posvoji risa«:

1. **Strokovnjak s projekta obišče šolo** (uvodni obisk):
 - brezplačna delavnica o risu in ostalih velikih zvereh s predstavitvijo vsebin o risu
2. **Ostale aktivnosti (po dogovoru)**
 - skrbništvo šole nad lokalno fotokamero, s katero se spremlja rise. Opazovanje in spremljanje lokalnih risov in plenskih vrst, predstavitev vloge lovca, odgovornega za kamero ali drugih lokalnih deležnikov pri upravljanju risa.
 - enkratni prosti vstop v muzej Dina, center za velike zveri v Pivki
 - enkratni prosti vstop v ZOO Ljubljana (???)
 - vodenje po risji učni poti LIFE Lynx v Kočevju
 - vodenje po medvedji učni poti na Mašunu (z obiskom opazovalnice?)
 - voden ogled prilagoditvene / izpustitvene obore za risa
 - organizacija risjega natečaja z nagrado npr. ogled medveda, obisk krmišča, ipd. Šolski natečaj je lahko likovni, glasbeni, grafiti, prosti spis idr.
3. **Poimenovanje risa** – možnost sodelovanja pri izbiri imena za rise, ki se jih opremi z ovratnico
4. **Redno prejemanje informacij o »lokalnih« risih** prek e-pošte, publikacij, projektnih dogodkov.

lifelynx.eu

Aktivnosti šole

Vključitev v program »posvoji žival« ne zahteva nobenih finančnih sredstev za člana programa, materiali in aktivnosti so krite iz projekta. Želimo si, da bi šole v okviru svojih dejavnosti aktivno in v dogovoru s projektom širile informacije, ki bi jih pridobile iz projekta in iz lokalnega okolja.

- preko šolskih ali obšolskih dejavnosti boste ko šola ozavečali o varstvu risa preko
 - šolskih in lokalnih glasil
 - sodelovanje s strokovnjaki pri pripravi prispevkov o risu in projektu
 - novice o projektu boste delili prek šolskih kanalov
- organizacija lokalnih natečajev (likovnih, glasbenih idr.) in dogovorov (dan odprtih vrat šole, sodelovanje na lokalnem dogodku) na temo risa. Projekt zagotavlja vso strokovno podporo v obliki predavanj, projektnih in drugih strokovnih materialov o risu.
- Sodelovanje pri dogodku 11. junij – mednarodni dan risov.

Še kaj???

S članstvom v programu šola prejme

- Certifikat o partnerstvu s projektom LIFE Lynx in podporniku risov pri nas (podatki o šoli, učitelju, fotokameri)
- Fotografijo risa/ov z območja šole in osnovnih podatkov o njem/njih
- Posebej oblikovan označevalec knjig s fotografijo in informacijami o lokalnem risu
- Projektni promocijski material
- Knjigo Ris Links in varuh narave prejme šola (Alenka Klopčič)
- Predlog: da se naredi maskote risa (npr. plišaste živali), štampljke, tatooje, nalepke (preglej finance!)
- Nekaj aktivnih šol in njihovi učenci bodo obdarjeni s promomateriali.

Vključitev v program: Kadarkoli v času trajanja projekta LIFE Lynx do 31. marca 2024.

Vaše aktivno članstvo bo pripomoglo k varstvu, ohranitvi risa, kvalitetni izvedbi izobraževalnih vsebin o velikih zvereh in tako podpori lokalnih prebivalcev do dolgoročne ohranitve risov.

Priloga 5 – ppt predstavitev seminarja

5. / 10. / 2019

Posvetovalni seminar
Priprava izobraževalnih vsebin o
VZ za zaposlene v pedagoškem
procesu

V okviru:
Interreg Carnivora Dinarica - T2 delovni sklop
LIFE Lynx - akcija E4

DNEVNI RED

1. Predstavitev tekočih projektov o VZ in aktivnosti povezanih z šolami

2. Predstavitev rezultatov online anketnega vprašalnika (na delavnici) in posvet ob rezultatih o:

- priročniku o risu in ostalih velikih zvereh
- njegova predstavitev na seminarju za učitelje
- oblikovanje učnih poti
- oblikovanje programa sodelovanja s šolami „posvoji žival“
- Priprava centra VZ v Dinaridih Dina

Izboljšanje varstvenega stanja velikih zveri na projektnem območju in prispevati k dolgoročnemu ohranjanju populacij velikih zveri v Severnih Dinaridih.

01 / OSEBNA IZKAZNICA

CILJI

- Izboljšati čezmejno upravljanje VZ
- Zmanjšati tveganja, ki ogrožajo VZ
- Okreptiti znanja, sposobnosti in zavedanje za soblvanje z VZ

02 / PROJEKTNE AKTIVNOSTI

Komuniciranje

- Dogodki za javnost
- Digitalno komuniciranje
- Promomaterial

Čezmejno upravljanje

- Povezovanje na odločevalski ravni
- Usklajevanje monitoringa volka in risa
- Raziskava poveztljivosti habitatov
- Raziskava ekosistemskih storitev povezanih z VZ

02 / PROJEKTNE AKTIVNOSTI

Krepitev sposobnosti

- Lokalna javnost
- Izobraževalne ustanove in učitelji
- Občine, prostorski načrtovalci
- Kmetje, lovci, drugi uporabniki prostora
- Novinarji
- Cenilci škod, kmetijski svetovalci, nevladniki

Praktične demonstracijske aktivnosti

- Preprečevanje škod v kmetijstvu
- Preprečevanje povozov
- Zmanjšanje motenj obiskovalcev
- Reševanje osirote-h risljih mladičev
- Preprečevanje habituacije medveda

Središče za usmerjanje obiska – DINA v Krpanovem domu v Pivki

- Preureditev obstoječega objekta
- Predstavljanje in ozaveščanje ohranjanja VZ in sodelovanja z njimi
- Usmerjanje obiskovalcev

Aktivnosti načrtovane za sodelovanje s šolami (CD)

Povečano vedenje strokovne javnosti – učiteljev o pomenu in načinih varovanja zveri

1. Usposabljanje učiteljev biologije in naravoslovja prek kompleta didaktičnih gradiv (tiskana in e-oblika)
 - priložnik o VZ s praktičnimi primeri in metodami poučevanja za učitelje
 - nabor spremljajočih didaktičnih pripomočkov kot so npr. poučne igre,
 - e-učni pripomočki za izvedbo naravoslovnih dni na terenu v SI in CR jeziku (odprta za javno uporabo)
2. Usposabljanje za učitelje
 - Spoznavanje s tematiko didaktičnih gradiv o VZ in njihovo uporabo
 - Skupno praktično usposabljanje v naravi (npr. na Snežniku – Mašuni)
3. Didaktični kotti o VZ za OŠ (Pivka + Košana)

Projekt LIFE Lynx

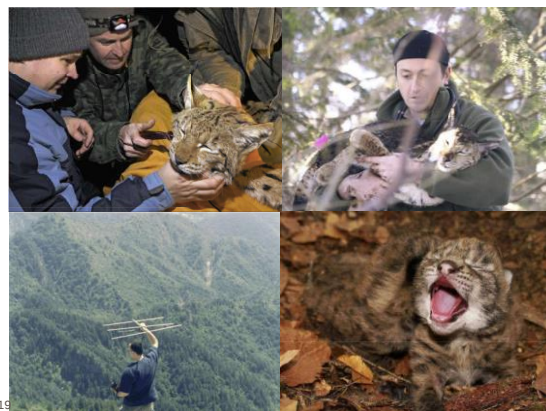

1. Reševanje risa v Dinaridih in JV Alpah pred izumrtjem
2. Trajanje 2017 – 2024.

1973, foto: J. Gregorij (iz: Ris v Sloveniji)

19

Projekt LIFE Lynx

1. Reševanje risa v Dinaridih in JV Alpah pred izumrtjem
2. Trajanje 2017 – 2024.

Lovaška zveza Slovenije

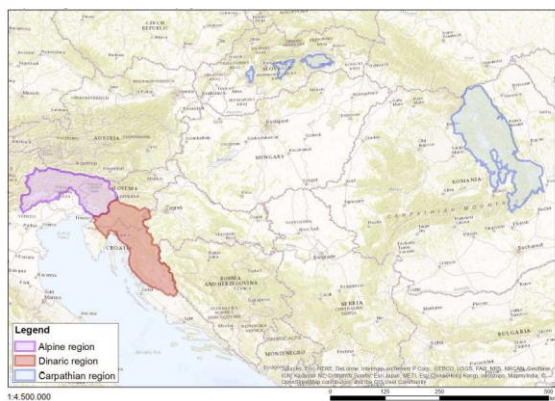
Projekt LIFE Lynx

1. Reševanje risa v Dinaridih in JV Alpah pred izumrtjem
2. Trajanje 2017 – 2024.
3. Namen in na kakšen način smo se lotili reševanja težav:
 - Nujno potrebna doselitev novih osebkov zdrave risje populacije
 - Tesno sodelovanje s prebivalci projektnega območja – ključnimi deležniki

Lovaška zveza Slovenije

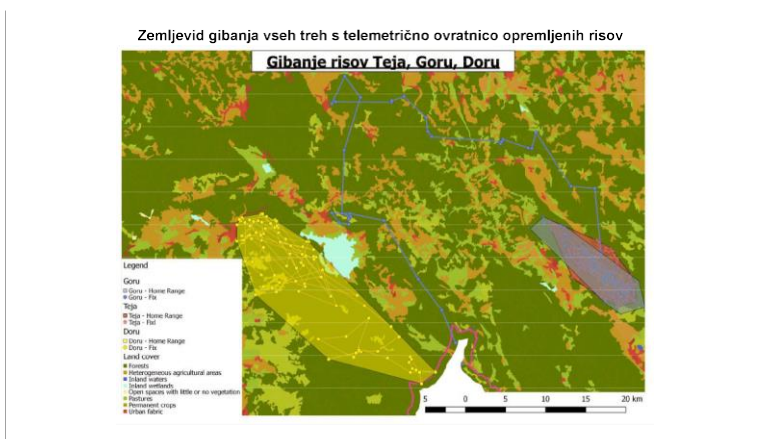
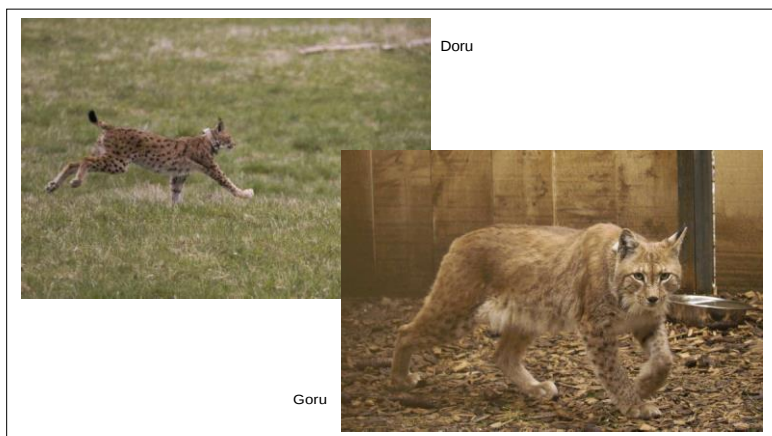
5 živali vključenih v Alpski del SLO

4 živali vključenih v Dinaride - HR

5 živali vključenih v Dinaride - SLO

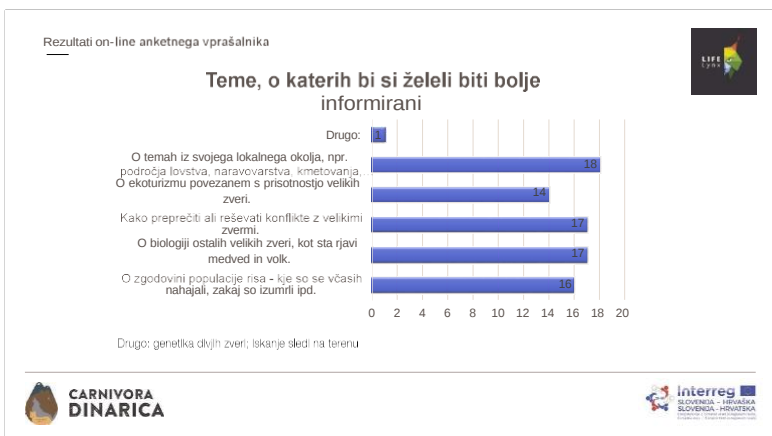

Aktivnosti načrtovane za sodelovanje s šolami (CD in LL)

1. Usposabljanje učiteljev naravoslovja prek kompleta didaktičnih gradiv (tiskana in e-oblika)
 - Priročnik o VZ s praktičnimi primeri in metodami poučevanja za učitelje
 - + **Priročnik o risu kot del izobraževalnega kita (risje stopije, publikacije itd)**
 - nabor spremljajočih didaktičnih pripomočkov kot so npr. poučne igre,
 - e-učni pripomočki za izvedbo naravoslovnih dni na terenu v SI in CR jeziku (odprta za javno uporabo)
2. Usposabljanje za učitelje
 - Spoznavanje s tematiko didaktičnih gradiv (**priročnik o risu in VZ**) in njihovo uporabo
 - Skupno praktično usposabljanje v naravi (npr. na Snežniku – Mašun)
3. Didaktični kotički o VZ za OŠ (Plvka + Košana)

4. Program sodelovanje s šolami „Posvoji žival“

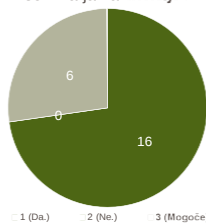
Katera destinacije bi vam bilo v okviru naravoslovnih dni in dnevov dejavnosti v interesu obiskati z učenci (točke v naravi in/ali kulturno-izobraževalna središča)?

Predlogi:

- Trnovski gozd (3), Panovec, Nanos, Kras, LPN Jelen, TNP, kočevski in snežniški gozdovi, Borovce
- Prirodoslovni muzej Slovenije, Infocenter TNP Bohinj, ZOO, ostala naravno ali kulturno izobraževalna središča

Bi se udeležili terenskega seminarja za učitelje?

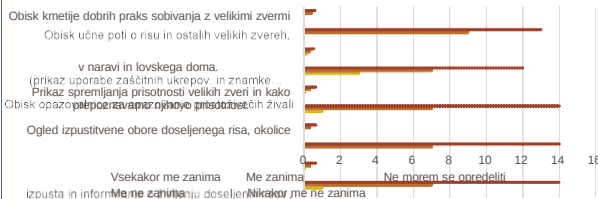

Drugo: genetika divjih zveri; iskanje sledi na terenu

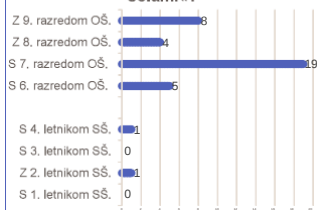
Razlogi za odgovore „Ne“ in „Mogoče“:

- Pomanjkanje časa.
- Odločno od tega, če ne bi sodelovali z drugimi obveznostmi, ki jih imamo v dopolnilnem času.
- Nemim tega.
- Odločno od vsega tega.
- Odločno od časovne uveljavitve, prostora oz. načrta, ki ga ne vidimo (če bo med posredovanjem za land, da).
- Če bi bil v popoldanskem času, v soboto (težava zaradi odsotnosti pouku).

V okviru "programa sodelovanja s terensko-raziskovalni dan" za organizirati terensko-raziskovalni dan ste zainteresirani...

S katerimi razredi menite, da bi bilo najbolje sodelovati pri programu sodelovanja s šolami?

Razlogi:

- v 6. r. so otroci zelo radovedni
- vsebine o VZ se dajejo povezati z UN v 7. razredu
- v 7. r. se poudarja zgradbo živ. organizmov, kar je povezano z okoljem
- v 8. r. se poudarja v naravi
- v 9. r. je smiselno vsebovati o risu pri pomenu razlikosti organizmov pri spolnem razmnoževanju, da ne pomeja do križanja v sorodu. Spoznavajo zakonitosti v naravi, poplanske spremembe in medsebojne vplive v življenjski zornici

Sodelovanje nižjih razredov od 6. Pomembna je motiviranost učitelja.

Sodelovanje SS?

Kako pogosto ste aktivno vključeni v pripravo in izvedbo naravoslovnih dni ali dnevov dejavnosti?

Ob katerih priložnostih:

- Organizacija in izvedba naravoslovnih dnevov na šoli.
- V vsakem razredu (od 6. do 9.) izvedem po en naravoslovlj dan na temo iz učnega načrta v šoli.
- Letno organiziram naravoslovlj dan v 4. razredu (vseblina: nudenje prve pomoči)
- Pri izbihi predmetu študija okolja
- Sem zraven pri načrtovanju letnih dejavnosti
- Organiziram in izvajam vse ND od 6.-9. razreda,
- šole v naravi, ND, to (?)

V okviru katerih šolskih aktivnosti in/ali kanalov imajo učitelji in učenci možnost informirati svojo lokalno skupnost o projektu, ohraniti populacije risov ali doseljenih risih?

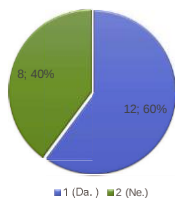
- Spletna stran šole
- Časopis (v šolskem ali lokalnem glasilu)
- Dnevi dejavnosti: ND in TD
- preko šolskih prireditelj (razstave ipd.)
- Lokalna TV
- FB stran šole
- Gostujoča predavanja, eko dnevi
- Popoldanske delavnice za otroke in starše
- Seminarske naloge, poročila
- Organizirana predavanja
- Knjižnica
- Projekt z javnim zaključkom
- Plakati
- Dan šole ali dan odprtih vrat
- Krožki
- Šolska spletna stran (zato bi bilo priročno narediti povezavo, link...)

Imate na šoli kakršn koli vsebine o risu, npr. zgodbe iz lokalnega okolja, izdelke in drugo?

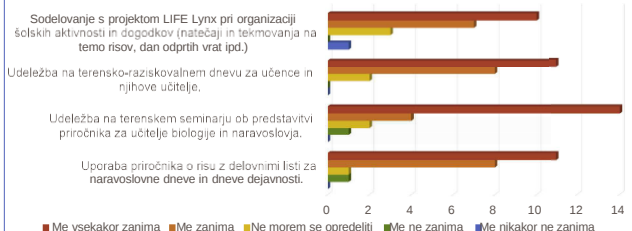
Vsi sodelujoči so odgovorili „NE“:

- Samo gradivo, ki ga šola prejme od Institucij
- Zal ne, spomnim se le, da so govorili, da naj bi bila Krška gora in Tolsti vrh tudi območje enega risa (vendar že nekaj 10 let nazaj)
- Razen strokovne literature in gradiva enega od izobraževanj za pripravo na tekmovanje za Proteusovo priznanje, nič.

Bi si **želeli** v programu sodelovanja s **šolami** sodelovati tudi s **šolami** na Hrvaškem (v bližini meje)?

Katere izmed spodaj naštetih aktivnosti vas kot učitelja najbolj zanimajo?

Je še kaj, kar bi želeli vključiti v "program sodelovanja s šolami"? Prosimo napišite svoje mnenje in predloge spodaj.

Predlogi:

- predlog, da bi šola posvojila risa, ki bi bil pripet na v Slovenijo, se mi zdi za učence zanimiva.
- izmenjava primerov dobrih praks - konferenca za učitelje (projektni predlog: morda organiziramo še eno delavnico za učitelje - kot revizijo izvajanja aktivnosti, o katerih se danes pogovarjamo??)
- z interesnimi dejavnostmi bi v naslednjem letu, lahko spremljali in poročali, ter se udeleževali terenskega dela. Celotni oddelki niso vedno najboljša izbira, učenci, ki pa jih vsebine zanimajo pa so zagotovo najboljše, kar se nam lahko zgodi v pedagoškem poklicu, saj so notranje motivirani in odlični opazovalci. Čeprav je naravoslovna tema, lahko ponudimo tudi kulturno program s folklornimi skupinami, ki jih vodim.
- predvsem delo na terenu pod strokovnim vodstvom, ker smo šola v Kočevju, sredi gozdov, hkrati pa svoje okolje včasih premalo poznamo.

N = 34

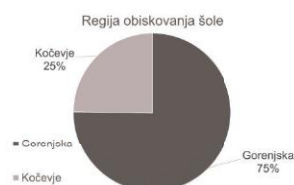
Kdo je sodeloval pri raziskavi:

- Učitelji OŠ
- Učitelji razredne vzgoje
- Učitelji biologije, kemije, gospodinjstva in naravoslovja
- Šolski svetovalec
- Učitelji domovinske in državljanske kulture in etike
- Učitelj in tudi vodja šolske prehrane

Stališča in znanje dijakov o risih

Stališča in znanje dijakov o risih

KATEGORIJA	ENAČBA
Nizko znanje	$x_i < M - 1\sigma$
Srednje znanje	$M - 1\sigma \leq x_i \leq M + 1\sigma$
Visoko znanje	$x_i > M + 1\sigma$

Stališča in znanje dijakov o risih

TRDITEV	M	SN	SO	N
	3,2	0,05	1,07	472
Rad gledam poljudno znanstvene oddaje o risih.	3,3	0,05	1,10	472
Rad bi spoznaval življenjska okolja risa.	2,5	0,05	1,11	470
Rad bi izvedel več o evolucijskem razvoju risa.	3,0	0,05	1,10	468
Varstvo				
Najbolje bi bilo, da bi odstrelili vse rise.	1,2	0,03	0,65	472
Risi ne sodijo v bližino človeških bivalšč.	1,7	0,04	0,94	471
Nameniti bi morali več denarja za varovanje risov.	3,5	0,05	1,04	471
Risov v Sloveniji ni potrebno ohraniti, ker živijo tudi drugod po Evropi.	1,5	0,04	0,81	472
Risa je v Sloveniji pomembno ohraniti za prihodnje generacije.	4,2	0,04	0,91	472
Sprejemanje in strah				
Prisotnost risa v gozdovih v svoji okolici bi sprejel brez večjih težav.	3,6	0,06	1,20	472
Risi ne sodijo v bližino človeških bivalšč.	3,1	0,05	1,14	471
Taboril bi le tam, kjer daleč naokoli ne bi bilo nobenega risa.	3,0	0,05	1,16	472
Risov se bojim.	2,7	0,06	1,24	470
Strah bi me bilo hoditi po gozdu, če bi vedel, da tam živijo risi.	2,7	0,06	1,29	472

Stališča in znanje dijakov o risih

TRDITEV	REGIJA ŠOLE				Mann-Whitneyev preizkus	
	Gorenjska	Kočevarje	M	SN	Z	p
	3,0	0,05	3,5	0,11	-4,06	<0,001
Rad gledam poljudno znanstvene oddaje o risih.	3,2	0,06	3,7	0,10	-3,75	<0,001
Rad bi spoznaval življenjska okolja risa.	2,5	0,06	2,6	0,11	-0,76	0,447
Rad bi izvedel več o evolucijskem razvoju risa.	3,0	0,05	3,5	0,10	-4,34	<0,001
	2,9	0,06	3,3	0,11	-3,52	<0,001
Varstvo						
Najbolje bi bilo, da bi odstrelili vse rise.	1,2	0,03	1,2	0,06	-1,00	0,315
Risi v ekosistemu niso pomembni.	1,8	0,05	1,5	0,08	-2,58	0,010
Nameniti bi morali več denarja za varovanje risov.	3,4	0,05	3,7	0,10	-2,51	0,012
Risov v Sloveniji ni potrebno ohraniti, ker živijo tudi drugod po Evropi.	1,5	0,04	1,3	0,06	-2,75	0,006
Risa je v Sloveniji pomembno ohraniti za prihodnje generacije.	4,1	0,05	4,3	0,08	-2,35	0,019
Sprejemanje in strah						
Prisotnost risa v gozdovih v svoji okolici bi sprejel brez večjih težav.	3,5	0,06	4,0	0,11	-4,18	<0,001
Risi ne sodijo v bližino človeških bivalšč.	3,1	0,06	3,1	0,11	-0,02	0,987
Taboril bi le tam, kjer daleč naokoli ne bi bilo nobenega risa.	3,0	0,06	3,0	0,11	-0,62	0,537
Risov se bojim.	2,8	0,07	2,6	0,12	-1,76	0,078
Strah bi me bilo hoditi po gozdu, če bi vedel, da tam živijo risi.	2,8	0,07	2,5	0,12	-2,30	0,022

Opomba: Anketa je imela 355 dijakov iz gorenjske in 117 dijakov iz kočevske regije.

PRO - VARSTVENO

NEOPREDELJENI

Stališča in znanje dijakov o risih

TRDITEV	slabo znanje		srednje znanje		dobro znanje		Kruskal Wallis test		
	M	SN	M	SN	M	SN	χ^2	df	p
Pripravljenost za učenje	2,8	0,12	3,2	0,06	3,6	0,15	17,041	2	<0,001
O risih bi se rad učil.	2,8	0,12	3,4	0,06	3,5	0,15	17,289	2	<0,001
Želim izvedeti, kako risi plenijo.	2,0	0,12	2,6	0,06	3,0	0,15	27,591	2	<0,001
Rad gledam poljudno znanstvene oddaje o risih.	2,9	0,12	3,2	0,06	3,4	0,14	6,991	2	0,037
Rad bi spoznaval življenjska okolja risa.	2,5	0,12	3,0	0,06	3,3	0,14	18,477	2	<0,001
Varstvo									
Najbolje bi bilo, da bi odstrelili vse rise.	1,2	0,08	1,2	0,03	1,2	0,09	0,145	2	0,930
Risi v ekosistemu niso pomembni.	1,8	0,12	1,7	0,05	1,6	0,12	3,211	2	0,205
Nameniti bi morali več denarja za varovanje risov.	3,2	0,12	3,5	0,06	3,7	0,15	9,296	2	0,010
Risov v Sloveniji ni potrebno ohraniti, ker živijo tudi drugod po Evropi.	1,6	0,11	1,5	0,04	1,3	0,09	8,166	2	0,017
Risa je v Sloveniji pomembno ohraniti za prihodnje generacije.	3,9	0,11	4,2	0,05	4,3	0,12	9,914	2	0,007
Sprejemanje in strah									
Prisotnost risa v gozdovih v svoji okolici bi sprejel brez večjih težav.	3,2	0,14	3,6	0,06	4,1	0,15	19,509	2	<0,001
Risi ne sodijo v bližino človeških bivalšč.	3,3	0,11	3,1	0,06	2,9	0,18	3,761	2	0,152
Taboril bi le tam, kjer daleč naokoli ne bi bilo nobenega risa.	3,4	0,14	3,0	0,06	2,5	0,15	15,906	2	<0,001
Risov se bojim.	3,1	0,15	2,7	0,07	2,3	0,16	14,653	2	0,001
Strah bi me bilo hoditi po gozdu, če bi vedel, da tam živijo risi.	3,1	0,15	2,8	0,07	2,3	0,17	14,031	2	0,001

VEC ZNANJA = BOLJ +

Stališča in znanje dijakov o risih

REGIJA ŠOLE							Mann-Whitneyev preizkus	
ZNANJE	Gorenjska			Kočevarje				
	M	SN	SO	M	SN	SO	Z	p
izbirna vprašanja	3.83	0.082	1.544	3.79	0.186	2.007	-0.470	0.638
trditve	12.91	0.212	3.991	11.94	0.430	4.652	-1.965	0.049
celotno znanje	17.69	0.261	4.926	16.64	0.584	6.317	-1.463	0.143

Opombe: Anketirali smo 355 dijakov iz gorenjske in 117 dijakov iz kočevske regije.

Opomba: Anketa je imela 355 dijakov iz gorenjske in 117 dijakov iz kočevske regije.

Biologija živali
↓
Varstvo in ogroženost
↓
Ekologija

56,2% točk

UČNE POTI

LIFE Lynx - tematska učna pot o risu:

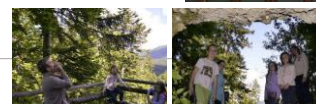
- Predstavitev zgodbe risa (izumrtje, reintrodukcijska, ponovna naselitev)
- Kako? Ilustrativne Informacijske table (maskota risa), prilagoditvena obora.
- Ciljna skupina: domači/tuji obiskovalci in šole
- Lokacija: del naravoslovne poti Jelenov studenec (cca. 800 m dolga, krožna pot, koč, ki ima 50 ležišč)
- Elementi bodo opremljeni s spletnimi didaktičnimi vsebinami (kviz, igre, e-lekcije z didaktičnimi navodili za učitelje)
- Pred razvojem vsebinskega dela tematske poti -> delavnica z lokalno skupnostjo, učitelji, CSOD, turističnimi vodniki

Mašunska gozdna učna pot (MGUP) in Gozdna hiša Mašun (GHM)

- Obnova MGUP in informativno-poučnih vsebin v GHM
- Poudarek na vseh treh velikih zvereh in njihovem življenjskem prostoru
- Lokacija - sredi snežniških gozdov = sredi življenjskega prostora VZ
- Obisk šolskih skupin pod vodstvom gozdarjev iz ZGS (plačljivo)
- Individualni obiskovalci - samostojen ogled MGUP, brezplačno
- Poučne table in interaktivni elementi ob poti
- Ogled naravnega medvedjega brega ob poti

Kaj bi učitelji želeli od takšne učne poti?
Kaj pogrešate na drugih učnih poteh?

Predlog programa sodelovanja

VSEBINA PROGRAMA »POSVOJIL RISA« (po izbiri šole):

1. Strokovnjak s projekta obišče šolo (uvodni obisk):

- brezplačna delavnica o risu in ostalih velikih zvereh s predstavitvijo vsebin o risu

2. Ostale aktivnosti (po dogovoru)

- skrbništvo šole nad lokalno fotokamero, s katero se spremlja rse,
- predstavitev vloge drugega lokalnega deležnika pri ohranjanju risa (npr. lovca pri fotokameri)
- enkratni prosti vstop v muzej Dina v Pivki (mogoče tudi ZOO Ljubljana)
- vodenje po risji učni poti LIFE Lynx v Kočevju
- vodenje po učni poti o velikih zvereh na Mašunu (z obiskom opazovalnice)
- organizacija risjega natečaja (likovni, glasbeni itd.)
- voden ogled prilagoditvene obore za dosežene rse

3. Poimenovanje risa – sodelovanj pri izbiri imena z ovratnico opremljenih risov

4. Redno prejemanje informacij o »lokalnem« risu ali več njih

Primer programa sodelovanja

AKTIVNOSTI ŠOLE kot članice programa:

Vključen v program »posvojil žival« ne zahteva nobenih finančnih sredstev za člena programa, materiali in aktivnosti so krte iz projekta.

1. V okviru svojih dejavnosti bodo šole aktivno informirale o projektu in lokalnem okolju.

Preko šolskih ali obšolskih aktivnosti boste ozavečali o varstvu risa preko

- šolskih in lokalnih glasil
- sodelovanje s strokovnjaki pri pripravi prispevkov o risu in projektu
- novice o projektu boste delili prek šolskih kanalov
- organizacija lokalnih natečajev (likovnih, glasbenih itd.) in dogovorikov (dan odprtih vrat šole, sodelovanje na lokalnem dogodku) Projekt zagotavlja vso strokovno podporo v obliki predavanj, projektnih in drugih strokovnih materialov o risu.

2. Sodelovanje pri dogodku 11. junij – mednarodni dan risov

Primer programa sodelovanja

S članstvom v programu šola prejme:

- Certifikat o partnerstvu s projektom LIFE Lynx in podpomiku risov pri nas (podatki o šoli, učitelju, fotokameri...)
- Fotografijo risa z območja šole in osnovnimi podatki o njem
- Posebej oblikovan označevalac knjig s fotografijo in informacijami o lokalnem risu
- Projektni promocijski material
- Knjigo Ris Links In varuh narave (Alerika Klopčič) prejme šola??
- Predlog: da se naredi maskote risa (npr., plišaste živali), stampiljke, tatooje, nalepke??
- Nekaj aktivnih šol in njihovih učencil bodo obdarjeni s promomateriali.

Primer programa sodelovanja

Odprta vprašanja in komentarji:

- Kaj menite, da naj v okviru programa pridobi učenec?
- Na spletni strani bomo pripravili opise posamičnih risov, ki bodo na voljo za »posvojitev«. Enega risa lahko posvoji več šol. Možnost organizacije skupnih dogodkov.
- Je kdo od vas, ki že zdaj ve, da bi sodeloval?
- Se lahko program izvaja še to leto 2019/2020?
- Ime programa »posvojil žival«???

Ostale teme

Ostala odpra vprašanja

